

Uitwerking GLB-pilot Hoe? Zo!

GEBIEDSPARTNERS TEVREDEN OVER GEZAMENLIJK OPGESTELDE GEBIEDSPANNEN

Het Europese landbouwbeleid verandert vanaf 2023. Het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vraagt meer inspanningen van boeren op het gebied van milieu, klimaat en biodiversiteit. De agrarische collectieven Noordlike Fryske Wâlden, Groningen West en Midden Groningen zijn ermee aan de slag door gezamenlijk de praktijkpilot 'Hoe? Zo!' uit te voeren. Onderdeel hiervan is het opstellen van gebiedsplannen. Drie betrokkenen vertellen hoe dit proces met alle betrokken partijen is verlopen en wat eventueel de rol van een agrarisch collectief hierin kan zijn.

De vijf verschillende gebiedsplannen zijn opgesteld met medewerking van boerendenktanks en gebiedspartners, zoals gemeenten, provincies, waterschappen, terreinbeheerders, LTO en lokale natuur- en milieuorganisaties. De plannen zijn toegespitst op de specifieke landschappen van de collectieven. De vereniging Noordlike Fryske Wâlden heeft samen met de partners gebiedsplannen gemaakt voor het kleinschalige coulisselandschap en het open weidevogellandschap in het noordoosten van Friesland. Collectief Groningen West heeft dat gedaan voor dezelfde landschapstypes in het Westerkwartier. Het gebiedsplan van Midden Groningen richt zich op het open akkerbouwgebied rond Uithuizen. In de gebiedsplannen is per gebied een lijst met ecoregelingen opgesteld, waaruit de deelnemende boeren kunnen kiezen. Om te onderzoeken wie welke rol tijdens het proces moet hebben, zijn er met deze groep conceptbedrijfsplannen gemaakt. Hierin staat welke maatregelen de agrarische ondernemer uit het keuzemenu kan uitvoeren met de bijbehorende vergoedingen.

MIDDEN GRONINGEN

“Het is belangrijk om het toekomstig landbouwbeleid zodanig in te richten, dat het de juiste richting geeft aan zowel de boeren als de collectieven en dat het de juiste maatregelen bevat. Daar willen wij invloed op uitoefenen met de GLB-pilot Hoe? Zo! Het gaat om de besteding van de beperkte GLB-gelden. Je wilt dat ze goed terecht komen en een zo groot mogelijk effect hebben”, verduidelijkt voorzitter Wouter Schep van Collectief Midden Groningen.

“Onze pilot focust op de inrichting van het proces. Hoe organiseer je het proces om met de relevante partijen in je gebied een samenhangend plan te maken met oog voor de kwaliteiten en uitdagingen van het gebied. En de vervolgstap: een plan dat uitmondt in ondersteuning van concrete maatregelen op de boerenbedrijven.” Hij is te spreken over het proces dat heeft geleid tot de totstandkoming van de gebiedsplannen. “Iedereen heeft op een goede manier meegewerkt en meegedacht. Andere partijen zien ons als een gewaardeerde partner met veel kennis van agrarisch natuurbeheer. Van met name het waterschap Noorderzijlvest hebben we veel steun gehad. We voelen ons geaccepteerd als regisseur in het proces.” Schep ziet het enthousiasmeren van gebiedspartners aan het project als een verbeterpunt. “Vooraf investeren in een-opeengesprekken.”

KWALITEIT VAN WATER EN BODEM

Het Collectief Midden Groningen heeft zich gefocust op de akkerbouw met hoogsalderende gewassen, zoals met name aardappelen en uien. Deze gewassen vragen een intensievere bewerking met machines en

gewasbeschermingsmiddelen. “Dat zie je terug in de uitdagingen op het gebied van kwaliteit van water en bodem. Je werkt met gewasbeschermingsmiddelen en met een intensief bouwplan met een gewasrotatie van 1 op 3.” Een gewas als aardappelen neemt veel stoffen op uit de grond, daarom is het belangrijk aan vruchtwisseling te doen en dit gewas maar een keer per drie of vier jaar op een stuk grond te telen. “Die water- en bodemuitdagingen zijn onderwerpen die bij de boeren leven en vooral bij de voorlopers, mooi om te zien.” Zo bekijkt het collectief ruimere rotatie van gewassen, het toepassen van een rustjaar, extensievere tussenteelten en randenbeheer. “Daar experimenteren we nu mee. Boeren die hieraan meewerken zijn bewust bezig. Het zet ze aan het denken. Niet alleen over het toekomstige GLB, maar ze stellen zich ook de vraag of ze zich breder moeten oriënteren dan alleen op productie.” Er zijn bedrijfsplannen opgesteld en de maatregelen uit het keuzemenu worden nu in de praktijk getest. “We willen weten hoe de maatregelen in de praktijk uitpakken en of het puntensysteem voor meer doelgerichte betalingen en prestatiebeloning inderdaad het gewenste stimulerende effect heeft.” Een bijkomend voordeel van het doorlopen van het proces, is dat de samenwerkende partijen veel hebben geleerd, ook van elkaar, zegt Schep. “Je doet kennis op van je eigen gebied en leert welke uitdagingen en kansen er liggen. Dat geldt niet alleen voor onszelf, maar ook voor de gemeenten. Zij zien nu beter de kwaliteiten van ons gebied.”

VERTROUWEN IN DE COLLECTIEVEN

De provincie Fryslân, die heeft deelgenomen aan het gebiedsproces in de Noardlike Fryske Wâlden, moest in het begin net als de collectieven wennen aan hun veranderde rol in het agrarisch natuurbeheer. Van verstrekker van financiële middelen met bijbehorende voorwaarden, naar het neerleggen van budget en verantwoordelijkheid bij de collectieven. “Er is nu voldoende vertrouwen in de collectieven. Ze hebben een professionaliseringsslag gemaakt en er is steun vanuit de koepelorganisatie BoerenNatuur”, vertelt Jetze Genee, projectleider agrarisch natuurbeheer en GLB van de provincie Fryslân. Idealiter zou een overheid een regievoerende rol moeten hebben op het gebied van de ruimte, maar die is er nog onvoldoende, constateert Genee. “Binnen deze pilot kan een agrarisch collectief deze rol prima oppakken. Wij zijn in strikte zin in deze pilot geen gebiedsregisseur. Onze rol ligt met name op het onderdeel agrarisch natuurbeheer en de opgave voor de landbouw in de breedste zin van het woord.”

INGEWIKKELD

Genee is net als Schep positief over het pilotproces. Tijdens drie bijeenkomsten zijn de sterke en zwakke punten, en kansen en bedreigingen voor het nieuwe GLB in deze streek in kaart gebracht. “Iedereen heeft de kans gekregen zijn punten in te brengen. Je ziet dat er al een goede basis voor een samenwerking ligt in het gebied van de Noardlike Fryske Wâlden. Partijen weten elkaar gemakkelijk te vinden. Het is handig dat iedereen van elkaar weet wat men doet. Als het collectief bijvoorbeeld bezig is met mozaïekbeheer, weet een gemeente dat daar geen fietspad doorheen moet.” Hij noemt het gehele proces van de GLB-pilot ingewikkeld. “Het is moeilijk aan anderen uit te leggen. Van beleidsniveau naar het zorgen voor begrijpelijke bedrijfsplannen en bijhorende maatregelen, heel ambitieus.”

Veel boeren in het werkgebied van de Noardlike Fryske Wâlden zijn bekend met agrarisch natuurbeheer. Dit is echter alleen mogelijk in daarvoor begrensde gebieden. Genee vindt het belangrijk dat ook niet-leden met milieu-, klimaat- en biodiversiteitsmaatregelen aan de slag kunnen. Hiervoor komen in het nieuwe GLB vrijwillige ecoregelingen voor alle boeren. “Het moet voor alle boeren duidelijk zijn dat de ecoregelingen gemakkelijk inpasbaar zijn in hun bedrijf en dat het een plus oplevert voor de natuur en landschap. Daarnaast ook een plus geeft voor duurzaam bodemgebruik en het inspelen op klimaatverandering. Want dat zijn de doelen voor het nieuwe GLB. Van karige gebieden naar rijke gebieden en doelgerichte betalingen aan alle boeren. Meer geur, kleur en fleur in het land.” De financiële prikkel om mee te doen gaat een brede groep aanspreken, is hij van overtuigd. “Boeren gaan toch rekenen.”

BOERENDENKTANK

Melkveehouder Andries van der Hoog uit De Wilp ging in op een uitnodiging van het Collectief Groningen West om deel te nemen in een boerendentank. “Zo kun je invloed uitoefenen, dat was mijn motivatie”, vertelt Van der Hoog. Na de eerste informatieve bijeenkomst met het collectief, ging de denktank aan de slag met praktische punten. “Je moet het simpel houden. Kruidenrijk grasland biedt bijvoorbeeld goede mogelijkheden in het nieuwe GLB én je voldoet aan het PlanetProof-keurmerk van Friesland Campina. Dan sla je twee vliegen in een klap. Bovendien is het relatief gemakkelijk toe te passen.”

GESCHIKTE MAATREGELEN

Het melkveebedrijf van de familie Van der Hoog heeft ervaring met agrarisch natuurbeheer. Zo onderhouden ze boomsingels in dit deel van het Zuidelijk Westerkwartier. Een andere maatregel uit het puntensysteem die hij en de overige ongeveer acht leden van de denktank kansrijk achten, is het uitrijden van vaste mest, wat goed is voor de weidevogels. Van der Hoog heeft er vertrouwen in dat het puntensysteem goed gaat werken. “In het keuzemenu staan praktische maatregelen die inpasbaar zijn op je bedrijf. Voor iedereen zitten er wel geschikte maatregelen bij, zowel voor intensieve als voor extensieve boeren. Dat kwam ook naar voren bij het opstellen van bedrijfsplannen.”

